

31.12.2001

YRKESHÖGSKOLEBIBLIOTEKENS VIRTUELLSTRATEGI

INLEDNING

Biblioteks- och informationstjänsternas betydelse som en del av inlärningsmiljön ökar när inläring via nätet blir vanligare. Som undervisningsform förutsätter nätbaserade studier aktivitet och förmåga till självständigt arbete av studerandena. Kunskap i informationssökning samt förmåga till källkritik och produktion av egen kunskap betonas. När nätbaserade studier p.g.a. utvidgandet av den öppna högskolan och kommande påbyggnadsexamina blir allmänna behövs ett ställningstagande från biblioteks- och informationstjänsternas håll om deras roll i den virtuella verksamhetsmiljön. Speciellt viktigt är det att precisera deras roll i virtuella yrkeshögskolan.

SYFTE

Syftet med strategin är i första hand att

- hitta de tillvägagångssätt med vilka biblioteks- och informationstjänsterna kan stöda och fördjupa nätbaserad inläring
- befrämja utnyttjandet av informationskällor och informationsreserver i virtuellundervisningen
- tydliggöra biblioteks- och informationstjänsternas roll i utvecklingen av virtuellundervisningen

Övriga syften med strategin är att

- öka kunskaperna om med vilka olika tillvägagångssätt biblioteks- och informationstjänsterna stöder inläring och undervisning
- påvisa tillvägagångssätt med vilka biblioteks- och informationstjänsterna kan utveckla sin egen roll som aktiv aktör och samarbetspartner
- öka synligheten av biblioteks- och informationstjänsternas verksamhet
- framhäva betydelsen av att behärska informationshantering i studierna
- höja bibliotekspersonalens färdigheter i den nya verksamhetsmiljön.

BIBLIOTEKS- OCH INFORMATIONSTJÄNSTERNA SOM BEFRÄMJARE AV INLÄRNING

Tillförlitligt material från olika områden. De elektroniska samlingarnas andel av bibliotekens material är för närvarande märkbar. De elektroniska material, som blivit valda till bibliotekens samlingar, har oftast blivit kritiskt sållade av ett flertal bibliotek tillsammans. Utnyttjandet av elektroniska informationskällor i virtuellundervisningen är ett

31.12.2001

naturligt förfaringssätt då man vill stöda studerandena i självständig informationssökning. Materialen kompletteras med olika virtuella bibliotek, till vilka tillförlitliga källor från olika områden valts.

Sakkunskap om virtuella miljöer. Bland biblioteks- och informationstjänsterna hittar man sakkunskap om såväl informationshantering som producering och organisering av denna. Biblioteken har en egen roll som handledare av nätstuderandena. De kan också bistå kursplanerarna att hitta elektroniskt material som stöder kursernas innehåll.

Synlig, tillgänglig samt lätt att hitta. Biblioteks- och informationstjänsternas hemsidor är naturliga startsidor vid informationsökning. Biblioteken erbjuder, genom sina hemsidor, synlighet åt såväl Virtuellyrkeshögskolorna som åt enskilda nätbaserade kurser: på detta sätt främjar biblioteket mötet mellan studeranden och den nätbaserade kursen. Som öppna inlärningsmiljöer stöder biblioteken nätbaserade studier förutom genom att erbjuda nätstuderandena behövliga utrymmen och behövlig apparatur, även hjälp av sakkunnig personal.

BIBLIOTEKS- OCH INFORMATIONSTJÄNSTERNA SOM FÖRENARE AV INFORMATIONSRERVERNA

Samarbete i materialanskaffning. Biblioteken har en lång erfarenhet av anskaffning av elektroniskt material och tjänster. Biblioteken kan bistå med hjälp i utformningen av olika materialkonsortier, så att man mot en rimlig kostnad kan garantera studerandena ett så högklassigt material som möjligt.

Gränssnittssamarbete. Användargränssnittet, som är under planering vid det nationella elektroniska biblioteket FinELib, kan kopplas till Virtuellyrkeshögskolans kommande användargränssnitt. Även universitetens och yrkeshögskolornas nya bibliotekssystem Voyager erbjuder virtuellundervisningen många integrationsmöjligheter. Yrkeshögskolornas bibliotek deltar i utvecklingssamarbeten av olika portaler.

Expertis inom metakunskap och organisering av information. Biblioteken kan bistå med hjälp i organiseringen av nätinformation (bl. a. i organiseringen av det nätbaserade kursutbudet). Metakunskap gör det lättare att hitta material. I produceringen av material kan biblioteken stöda innehållsproducenterna med att t. ex. ge handledning i hur man producerar metakunskap och genom att arrangera utbildning tillsammans med Virtuellyrkeshögskolan.

31.12.2001

BIBLIOTEKS- OCH INFORMATIONSTJÄNSTERNA SOM UTVECKLARE AV VIRTUALUNDERVISNING

Nätbaserade kurser i informationssökning och branschbundna moduler. Biblioteken kan erbjuda färdiga kurser i informationssökning åt olika plattformar för inläring. I samarbete med lärarna kan informatikerna konstruera integrerande moduler i informationssökning- och hantering till yrkesinriktade kurser.

Biblioteks- och informationstjänsternas representation i virtuella arbetsgrupper. Biblioteks- och informationstjänstens experter har sakkunskap om informationssökning och upphovsrätt. Denna sakkunskap kan utnyttjas genom olika arbetsgrupper och producentcirkel samt av enskilda yrkeshögskolor och Virtuella yrkeshögskoleprojektet, vid utvecklingen av den nätbaserade undervisningen. Trots att en del av bibliotekens personal besitter pedagogisk kompetens, bör en höjning av denna ombesörjas även av biblioteken.

Att ge studerandena färdigheter i informationshantering. En av yrkeshögskolans mål är att göra studerandena till informationssamhällsdugliga hanterare av information. Arbetsgivarna förväntar av sin personal kompetens i färdigheter som anknyter till informationskunskap. Studerandena skall kunna söka information, värdera den samt producera egen information, även efter det att de trätt in i arbetslivet. I och med att informationen ökar och mångdubblas, ger färdigheter i informationssökning samt förmåga att värdera information, personen en livslång grund för inläring. Biblioteks- och informationstjänsterna strävar till att främja dessa färdigheter genom att öka på undervisningen i informationshantering. Inläringen av informationshantering effektiveras då den får utgöra en del av de yrkesinriktade studieveckor.

Att ge lärarna färdigheter i informationshantering. För att hänga med i den egna branschens utveckling bör lärare behärska mångsidiga färdigheter i informationshantering. Biblioteks- och informationstjänsterna arrangerar vid behov undervisning för lärare i informationshantering. Det är viktigt att utbildning erbjuds regelbundet i syfte att upprätthålla och utveckla inlärd färdigheter.

Informationshanterings färdighetsnivåer. Biblioteks- och informationstjänsterna bör i samarbete med lärare bestämma en erforderlig miniminivå på studerandes, lärares och bibliotekspersonals färdigheter i informationshantering. Vid definieringen kan OPE.FI -

31.12.2001

klassificeringen (www.minedu.fi/opm/koulutus/tietoyhteiskunta/hankesuunnitelmat.pdf) samt det landsomfattande projektet Informationsläskunnighet (www.opiskelijakirjasto.lib.helsinki.fi/hankkeet/infolit) utnyttjas.

BIBLIOTEKS- OCH INFORMATIONSTJÄNSTERNAS FÖRÄNDRANDE ROLL

Inflytande på innehållsproduktionen och materialutbudet. De finländska yrkeshögskolornas problem är en otillräcklig mängd elektroniskt material anpassad för deras undervisning. De nätverksanslutna biblioteken har en utomordentlig möjlighet att tillsammans påverka innehållsproducenterna till en ökning av lämpligt materialutbud. Biblioteken kan också inta en aktivare roll i sökandet och införskaffandet av redan befintligt material t. ex. genom att skapa egna mindre konsortier.

Befrämjande av materialens distansanvändning. Distansstudierna ökar ständigt i och med den öppna högskolan och påbyggnadsexamina. Distansstuderandena är dock i en sämre position. På grund av hårda licensbestämmelser kan de inte utnyttja de elektroniska material biblioteket erbjuder. Biblioteken borde tillsammans med innehållsproducenterna utveckla sätt med vilka man kunde underlätta distansanvändningen av informationsresurserna, t. ex. genom elektronisk identifikation av personen. Att kanalisera den egentliga användningens kostnader är även ett område som kräver utveckling.

Att garantera informationstillgänglighet. Till informationssamhällets grundvärden hör bl. a. rätt till information och tillgänglighet av denna. Biblioteken kan tillsammans befrämja informationstillgängligheten genom att ombesörja användarrättigheter i bl. a. upphovsrätts- och licensfrågor. Biblioteken och användarna borde tillsammans försöka komma överens om en miniminivå på tillgängligheten.

HINDER SOM FÖRSVÅRAR VIRTUALSTRATEGINS FÖRVECKLINGANDE

Hinder som försvårar förverkligandet av virtuellstrategin kan vara:

- virtuell enkelhet och ensidig användning av informationskällor
- mångfalden av tillbudsstående information, högt pris samt bristen på finansiella resurser
- underskattande av organiserad information och systematisk informationssökning
- bristande flexibilitet i upphovsrättsfrågor och licenspolitik

31.12.2001

- en alltför strikt rollindelning mellan lärare och experter inom bibliotek samt brister i en naturlig interaktion mellan bibliotek och undervisning
- brister i en naturlig interaktion mellan bibliotek och studerande
- de krav virtuellundervisningen ställer på bibliotekspersonalens yrkeskunskap och kunnande (t. ex. pedagogik) samt ett kontinuerligt behov av fortbildning.

UTVÄRDERING AV VIRTUALSTRATEGIN

Bibliotekens virtuellstrategi kan anses lyckad om

- biblioteks- och informationstjänsterna aktivt deltar i utvecklingen av nätbaserad undervisning genom deltagande i olika producentcirklar och medverkande inom den egna yrkeshögskolan
- lärare och bibliotekspersonal fungerar som likvärdiga samarbetspartners och genom samarbete strävar till så hög kvalitet på inläringen som möjligt
- till olika ämnens nätbaserade kurser inkluderas informationssökning och moduler i informationshantering
- informationskällorna är lätt- och snabbtillgängliga och linkade till nätbaserade kurser
- lärarna har en klar och samfäll bild av biblioteks- och informationstjänsternas möjligheter
- studerandena självständigt och kritiskt använder olika material i sina studier

POTENTIELLA SAMARBETSINSTANSER

- Yrkeshögskolor (även Virtuella yrkeshögskoleprojektet)
- Arene r.f.
- Det nationella elektroniska biblioteket FinELib
- lärare
- studentorganisationer
- leverantörer av bibliotekssystem
- olika bibliotek och deras konsortier (bl. a. Nationalbibliotek, Centralbiblioteket för de allmänna biblioteken, Linnea2-konsortiet, Finlands virtuella universitet)
- materialproducenter

SLUTLIGEN

Biblioteks- och informationstjänsterna deltar i utvecklingen av virtuellundervisningen närmast som konsulter och stödjare, genom att sköta om utbudet av informationsmaterial och fungera som sakkunniga inom informationshantering. Om en aktivare roll önskas av

31.12.2001

biblioteken i t. ex. produktionen av innehåll eller i utbildningen av producenter, bör ARENE r.f., Virtuellyrkeshögskolan eller annan motsvarande instans ombesörja nödvändiga resurser.